

TYÖPAJA: OPINTOKESKUSTEN IDENTITEETTI

Keskustelun pohjana oli oheinen kuvasarja sivistystyön roolista suomalaisen kasvatustyön kentässä. Lyhyen alustuksen viesti oli, että yleissivistävän kasvatuksen, sivistystyön ja ammatillisen koulutuksen yhteiskunnalliset tavoitteet ovat toisiaan tukevia, mutta luonteeltaan ja ydinprosesseiltaan erilaisia.

Kunkin toimintamuodon merkitys ja yhteiskunnallinen painoarvo on aikojen kuluessa vaihdellut.

Kuva 1: 150 vuotta sitten sivistystyöllä oli keskeinen osa suomalaisen kasvatuksen kentässä. Lasten kasvatusta tapahtui pitkälti perhepiirissä ja yhteisön toimesta ja ammatit siirtyivät isältä pojalle. Yleissivistävä oppivelvollisuuskoulu ja ammatilliset oppilaitokset olivat vasta iduillaan.

Kuva 2: Viime vuosisadan alkupuolella oppivelvollisuuskoulu ja erilaiset ammatilliset oppilaitokset saivat lisää jalansijaa, mutta vapaalla sivistystyöllä oli edelleen oma vankka statuksensa kasvatuksen kentässä.

Kuva 3: Viime vuosisadan loppupuolella yleissivistävän koulun ja ammatillisen koulutuksen roolit vahvistuivat monista eri syistä. Vapaan sivistystyön identiteetti ei ollut enää niin yksiselitteinen Alan perinteitä tuntemattomien oli entistä vaikeampi saada otetta vapaan sivistystyön merkityksistä ja tulla vakuuttuneeksi sen yhteiskunnallisesta tarpeellisuudesta. Asialle kuvaavaa on Akavan koulutuspoliittisen asiamiehen Ida Mielityisen Opetushallituksen seminaarissa 20.3.2013 sivistystyöstä antama luonnehdinta sivistystyöstä. Mielityinen kertoi tutustuneensa itselleen aiemmin tuntemattomaan vapaaseen sivistystyöhön oman seminaarialustuksensa (Koulutusjärjestelmä ja sivistystyö) valmistelun yhteydessä. Sana, joka hänelle mitä ilmeisimmin kuvasi sivistystyön ydintä oli "pärekorikurssit".

Kuva 4: Kysymys kuuluu: pystyykö vapaa sivistystyö perustelemaan olemassaolonsa niin hyvin, että se yhteiskunnan rahoittamana ja arvostamana toimintamuotona säilyttää paikkansa osana suomalaisen kasvatuksen kenttää. Vai katsotaanko yleissivistävän kasvatuksen ja ammatillisen koulutuksen hoitavan myös ne yhteiskunnalliset funktiot, joiden on tähän asti katsottu kuuluvan vapaan sivistystyötyön toimipiiriin.

Kuva 5: Jatkokysymys kuuluu: minkä varaan vapaa sivistystyö jatkossa rakentaa oman itseymmärryksensä ja identiteettinsä.

HAJA-AJATUS KÄYDYSTÄ KESKUSTELUSTA:

Tarkoituksena oli pohtia edellä mainittujen kolmen kasvatuksellisen toiminnan toivottuja lopputuloksia ja työn kohdetta "engeströmiläisittäin" kehittävän työntutkimuksen näkökulmasta. Näin pitkälle keskustelussa ei kuitenkaan päästy. Keskustelu painottui sen pohtimiseen onko opintokeskuksilla identiteettikriisi ja jos on niin kuinka vakava. Keskustelussa mukana olleilla oli käsittääkseni melko yhtenäinen kuva vapaan sivistystyön merkityksistä. Tästä voisi päätellä, että vapaan sivistystyön itseymmärryksessä ei ole suuria puutteita.

Seuraavassa lauseessa sitten jo pohdittiin sitä osaammeko välittää sanomamme rahoittajille jos käy niin, että opetushallinnon keskeiset toimijat ovat ihmisiä, joilla ei omakohtaista kokemusta vapaasta sivistystyöstä. Tai löytävätkö esimerkiksi nuoret tiensä vapaan sivistystyön ääreen. Tämä huoli kiteytyi osuvasti Tarinateatteri Teleskoopin tilaisuuden lopuksi esittämässä sketsissä, jonka idea taisi olla jotakuinkin: Vapaa sivistystyö tulee, pelastukoon ken voi.